

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фінансів і банківської справи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан економічного факультету

 /Сержанов В.В./
«02» червня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ОПЕРАЦІЇ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

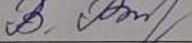
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	07 Управління і адміністрування
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма	Фінанси і кредит
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Біржова діяльність та операції з цінними паперами**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **07 Управління і адміністрування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування** освітньої програми **Фінанси і кредит**.

Розробник: Височанський В.Ю., к.е.н., доцент кафедри фінансів і банківської справи ДВНЗ «УжНУ»

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри фінансів і банківської справи

протокол № 11 від «20» травня 2021 р.

Завідувач кафедри фінансів і банківської справи Варцаба В.І.

Схвалено науково-методичною комісією економічного факультету
протокол № 6 від «01» червня 2021 р.

Голова науково-методичної комісії Шуліко А.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	4	4
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 6 аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	7	7
	Лекції:	
	24	8
	Практичні (семінарські):	
	20	4
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	46	78

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Біржова діяльність та операції з цінними паперами**» є вивчення вітчизняної банківської системи, процесів її становлення та розвитку, а також розгляд її структурних і функціональних особливостей

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.

ФК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ФК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Біржова діяльність та операції з цінними паперами**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 2.6. Банківська система

ОК 2.8. Операції банків та небанківських фінансових установ

ОК 2.11. Фінанси підприємств

ОК 2.15. Фінансовий ринок

ОК 2.16. Інвестування

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми **Фінанси і кредит**, вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.	ПР02
Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.	ПР03
Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.	ПР04
Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.	ПР07
Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.	ПР08
Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати	ПР16

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Біржова діяльність та операції з цінними паперами**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Пояснити сутність, функції біржі та технологію укладання угод на біржі	ПР02
Назвати критерії класифікації та основні характерні ознаки бірж, основні різновиди угод в біржовій діяльності	ПР03
Пояснити механізм гарантування угод, укладених на ф'ючерсній біржі та технологію хеджування з використанням похідних цінних паперів	ПР04
Пояснити особливості регулювання біржової діяльності в Україні та в розвинутих країнах світу	ПР07
Застосовувати фінансові розрахунки в біржовій торгівлі	ПР08
Застосовувати стратегії хеджування з використанням похідних цінних паперів	ПР16

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- експрес-опитування;
- обговорення дискусійних питань;
- реферати, есе, тощо;
- презентації та виступи на наукових заходах;
- самостійні письмові роботи;
- тестування;
- залік.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка знань, умінь та практичних навичок студентів з навчальної дисципліни «**Біржова діяльність та операції з цінними паперами**» здійснюється відповідно до графіка:

Модуль 5 семестр	
Поточний контроль за змістовий модуль 1	Поточний контроль за змістовий модуль 2
Підсумковий контроль за модуль: залік	

Протягом семестру студенти вивчають один модуль з дисципліни. Модуль складається з двох змістових модулів. Після виконання кожного змістового модуля (лекції та практичні заняття) здійснюється поточний контроль у вигляді письмової роботи. Студенти, які не відвідували лекції або не в повному обсязі виконали практичні завдання, до поточного контролю за змістовий модуль не допускаються.

Поточне оцінювання здійснюється за трьома складовими:

- поточний контроль роботи студента протягом семестру;
- контроль самостійної роботи;
- контроль за виконання модульних завдань.

Загальна кількість балів за семестр з навчальної дисципліни становить **від 0 до 100 балів** і складає середнє арифметичне балів за змістові модулі, кожен із яких оцінюється **від 0 до 100 балів**.

1. Поточне оцінювання під час аудиторних занять. Оцінювання активності під час аудиторних занять здійснюється за допомогою експрес-опитування (**від 0 до 2 балів**), обговорення дискусійних питань (**від 0 до 5 балів**), виконання реферативної роботи

студентів (від 0 до 10 балів).

Публікація наукової статті у фаховому виданні та виступ на науковій конференції оцінюються у **20 балів**.

2. Оцінювання самостійної роботи. Самостійна робота студентів являє собою письмову роботу з питань розглянутих на лекції. Оцінювання самостійних робіт студентів здійснюється відносно найкраще виконаної роботи в групі (**20 балів**).

Студент, який у результаті поточного оцінювання отримав більше 60 балів, має право не складати залік з дисципліни. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. Якщо студент хоче покращити підсумкову оцінку за модуль із дисципліни, він повинен складати залік.

3. Оцінювання модульних завдань. Після виконання програми змістового модулю у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль у вигляді письмового тестового завдання, яка оцінюється у межах від **0 до 50 балів**. Якщо з об'єктивних причин студент не пройшов модульний контроль у визначений термін, то він має право за дозволом деканату пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

Студент, який у результаті поточного оцінювання отримав більше 60 балів, має право не складати залік з дисципліни. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. Якщо студент хоче покращити підсумкову оцінку за модуль із дисципліни, він повинен складати залік.

Студент, який в результаті підсумкового оцінювання за модулем отримав менше 60 балів зобов'язаний здавати залік з дисципліни. Відповідь студента під час заліку оцінюється від **0 до 100 балів**.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	50	100
12	12	14	12		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	50	100
12	12	14	12		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Експрес опитування	5	10	5	10
Обговорення дискусійних питань	2	10	2	10
Захист реферату, презентація результатів наукового дослідження	1	10	1	10
Самостійна робота	1	20	1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота проводиться у термін відповідно до плану затвердженого деканатом. Кожен варіант роботи складається з 20 тестових завдань різного рівня складності. Усі питання пропонують від 3 до 6 можливих варіантів відповідей, серед яких студентам необхідно обрати лише правильні з них. Оцінювання відповідей кожного питання здійснюється наступним чином

1. Обрано лише усі правильні варіанти відповіді (**2,5 бали**)
2. Обрано не усі правильні варіанти та не обрано невірний варіант відповіді (**1,5 бали**)
3. Жоден варіант відповіді не обраний або серед обраних є невірний (**0 балів**)

Підсумкова кількість балів за виконання модульної контрольної роботи округлюється до цілого значення.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Залік оцінюється за 100-бальною шкалою, недиференційованою шкалою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС приведеною в наступній таблиці

Шкала ЄКТС	Недиференційована шкала	Мін. бал -Макс. бал
A	зараховано	90-100
B		82-89
C		74-81
D		64-73
E		60-63
FX	не зараховано	35-59
F		0-34

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1

Тема 1. Розвиток і сучасний стан біржового ринку

1. Еволюція форм торгівлі та поява біржової діяльності.
2. Класифікація та функції бірж.

Тема 2. Законодавчо-правове регулювання біржової діяльності.

1. Загальна характеристика та національні моделі законодавчо-правового регулювання біржової діяльності.
2. Регулювання біржової діяльності в Україні.

Тема 3. Організація і технологія біржової торгівлі

1. Організаційна структура біржі.
2. Організація біржових торгів.
3. Організація біржової торгівлі на ф'ючерсних біржах.
4. Технологія біржової торгівлі на вітчизняних товарних біржах

Тема 4. Біржові угоди та товари

1. Складові біржової угоди та їх сутність.
2. Види біржових угод з реальним товаром.
3. Види біржових угод без реального товару.
4. Біржові товари

Змістовний модуль 2

Тема 1. Особливості торгівлі на ф'ючерсному ринку

1. Необхідність та особливості ф'ючерсної торгівлі.
2. Учасники ф'ючерсного ринку та їх функції

Тема 2. Кліринг і розрахунки на біржовому ринку

1. Особливості клірингу і розрахунків на біржовому ринку, їх функції.
2. Кліринг і розрахунки на ринку ф'ючерсних угод.
3. Кліринг і розрахунки на ринку цінних паперів

Тема 3. Хеджування на ф'ючерсному ринку

1. Економічна сутність і необхідність хеджування
2. Базисний ризик у хеджуванні ф'ючерсними контрактами
3. Хеджування при торгівлі опціонами
4. Переваги і недоліки хеджування

Тема 4. Брокерська діяльність

1. Брокерська контора, її роль і місце в біржовій діяльності
2. Види брокерських угод та особливості брокерського обслуговування

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Форма навчання:												
	денна						заочна						
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1													
Тема 1. Розвиток і сучасний стан біржового ринку	11	3	2	-	-	6	12	1	1	-	-	10	
Тема 2. Законодавчо-правове регулювання біржової діяльності	10	3	2	-	-	5	10	1	-	-	-	9	
Тема 3. Організація і технологія біржової торгівлі	11	3	2	-	-	6	12	1	1	-	-	10	
Тема 4. Біржові угоди та товари	11	3	2	-	-	6	11	1	-	-	-	10	
Модульна контрольна робота 1	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Разом за змістовим модулем 1	45	12	10	-	-	23	45	4	2	-	-	39	
Змістовий модуль 2													
Тема 1. Особливості торгівлі на ф'ючерсному ринку	10	3	2	-	-	5	11	1	-	-	-	10	
Тема 2. Кліринг і розрахунки на біржовому ринку	11	3	2	-	-	6	12	1	1	-	-	10	
Тема 3. Хеджування на ф'ючерсному ринку	11	3	2	-	-	6	12	1	1	-	-	10	
Тема 4. Брокерська діяльність	11	3	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9	
Модульна контрольна робота №2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Разом за змістовим модулем 2	45	12	10	-	-	23	45	4	2	-	-	39	
Разом за семестр	90	24	20	-	-	46	90	8	4	-	-	78	

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Розвиток і сучасний стан біржового ринку	2	1
2	Тема 2. Законодавчо-правове регулювання біржової діяльності.	2	-
3	Тема 3. Організація і технологія біржової торгівлі	2	1
4	Тема 4. Біржові угоди та товари	2	-
5	Модульна контрольна робота №1	2	-
6	Тема 1. Особливості торгівлі на ф'ючерсному ринку	2	-
7	Тема 2. Кліринг і розрахунки на біржовому ринку	2	1
8	Тема 3. Хеджування на ф'ючерсному ринку	2	1
9	Тема 4. Брокерська діяльність	2	-
10	Модульна контрольна робота №2	2	-
Разом		20	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Розвиток і сучасний стан біржового ринку	6	10
2	Тема 2. Законодавчо-правове регулювання біржової діяльності.	5	9
3	Тема 3. Організація і технологія біржової торгівлі	6	10
4	Тема 4. Біржові угоди та товари	6	10
5	Тема 1. Суть комерційного банку та організаційні основи його побудови	5	10
6	Тема 2. Ресурси комерційного банку та їх формування	6	10
7	Тема 3. Державне регулювання банківської системи в Україні	6	10
8	Тема 4. Брокерська діяльність	6	9
Разом		46	39

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна

1. Закон України " Про товарну біржу" від 10.12.1991 р. № 1956- ХІІ.
2. Закон України " Про щніш папері та фондовий ринок" від 23.02.2006 р. № 3480 -ІV.
3. Алехин Б.И. Рынок ценных бумаг. Введение в фондовые операции. – М.: Финансы и статистика, 1991. – 212 с.
4. Беднарчук М.С. , Полікарпов І.С. Біржові товари - Львів: „Магнолія плюс", 2007 – 365 с.
5. Бердникова Т.Б. Рынок ценных бумаг и биржевое дело: Учебное пособие. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 220 с.
6. Биржевое дело: Учебн. пособие/ Затов И.К., Ускаленко И.И. -Харьков: Бурун книга, 2005. - 256с.
7. Біржова і банківська справа: конспект лекцій для студентів економічних спеціальностей. Укл. Гордієнко Н.І.- Харків ХДАМГ, 2002 - 192 с.
8. Биржевая деятельность: Учебник / Под ред. проф. А.Г. Грязновой и др. – М.: Финансы и статистика, 1995. – 240 с.
9. Биржевое дело / Под ред. Галанова В.А. - М.: Финансы и статистика, 2000.
10. Біржова діяльність./ Навч. посібник під ред. Крамаренко В.І. – К.: ЦУЛ, 2003. -264 с.

11. Брокерская контора. Информационно-методическое пособие по биржевой и брокерской деятельности. – М.: Потенциал XXI, 1999. – 180 с.
12. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Біржа. Біржові операції: термінологічний словник. - К.: Алерта, 2008 -186 с.
13. Дудяк Р.П., Бугіль С.Я. Організація біржової діяльності: основи теорії і практикум: Навчальний посібник - Львів: "Новий світ-2000", „Магнолія плюс". - 2003.- 360 с.
14. Калашников А.В. Продавец – биржа – покупатель. – М.: Колос, 1996. – 152 с.
15. Кетова И.А., Резго Г.Я. Биржевое дело: Ученик/ Под ред.. Г.Я Резго. - М.: Финансы и статистика, 2009. – 288 с.
16. Кещан В.Г. Биржевой рынок. Страницы истории и становления в современных условиях. – М.: РЭА, 1996. – 160 с.
17. Кушнір Т.Б. Економіка і організація біржової торгівлі: Навч. посібник. -Харків: ХДУХТ, Консул, 2003.- 216 с.
18. Масленников В.В. Биржевое дело: Учебное пособие. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 220 с.
19. Портфель делового человека. Биржевой портфель. – М.: СОМИНТЕК, 1993. – 590 с.
20. Раровська В.В. Біржова діяльність: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] / В.В. Раровська, Л.А. Останкова, С.Е. Акопов – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 144 с.
21. Руководство по биржевому делу: товарные сделки, ценные бумаги / Пер. с англ. Сороки М.И. и Каменского А.С. под руков. Белозерцева Н.И. – М.: Агропромиздат, 1994. – 318 с.
22. Сохачька О.М. Біржова справа: Підручник для ВНЗ - 2-е вид. - Тернопіль: Карт-бланш, 2008. - 632с.
23. Товарные биржи / Васильев Г.А., Каменева Н.Г. – Высшая школа, 1996. – 152 с.
24. Цінні папери: сутність, біржові операції, обіг. Українська фондова біржа / Збірник нормативних документів та методичних матеріалів. – К.: Поліграфкнига, 1992. – 117 с.
25. Чесноков В.Л. Біржові операції: навч. посібник для студ. вищ. навч.закладів / В.Л. Чесноков. - К.: Центр учбової . літератури, 2008. - 191

Допоміжна

1. Гриценко Л. Л. Проблеми розвитку фондового ринку України в умовах фінансової глобалізації / Л. Л. Гриценко, В. В. Росенко // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 2. – С. 45–51.
2. Дегтярева О., Кандинская О. Биржевое дело. Учебник для вузов. М.: Баки и биржи, ЮНИТИ, 1997 -503 с.
3. Дмитрук Б. Організація біржової діяльності в агропромисловому комплексі. - К.: Либідь, 2007 - 344 с.
4. Жилиякова О. В. Проблеми розвитку фондового ринку України. / О. В. Жилиякова, А. О. Поставний // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг. – 2010. – Випуск 2(12). – С. 485–490.
5. Зотов И.В. Биржевое дело: учеб. пособие для студентов вузов / И.В. Зотов, В.И. Успенко. - Харьков: Бурун Кн., 2008. - 256 с.
6. Чемодуров О. Развитие фондового рынка в условиях кризиса / Александр Чемодуров // Вісник Національного банку України. – 2010. – Грудень. – С. 10–14.
7. Черненко В. М. Стадії становлення фондового ринку України та парадигма його успішного реформування // Вчені записки Університету “КРОК” : у 2 т. – 2011. – Випуск 27. – Т. 2. – С. 115–120.

Інформаційні ресурси

1. Українська біржа -- <http://ux.ua>
2. Фондова біржа ПФТС -- <http://www.pfts.ua>
3. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку -- <http://www.nssmc.gov.ua>
4. CME Group -- <http://www.cmegroup.com>
5. The New York Stock Exchange -- <http://www.nyse.com>